

Een dubbelganger van de „Gazette van Gend” in 1795

door

E. VOORDECKERS

Binnen enkele jaren, in 1967, zullen opnieuw herinneringen opgehaald worden bij de driehonderdste verjaardag van het ontstaan van een belangrijke gentse krant, de „*Ghendtsche Post-Tydinghen*”, die, — vanaf 1723 als de „*Gazette van Gent*” —, tot in 1914 in leven is gebleven. Over het bewogen bestaan van dit blad, inzonderheid tijdens het Frans Bewind, is reeds herhaaldelijk geschreven¹. Het staat wel vast dat de moeilijkheden, waarvan de „*Gazette van Gend*” het slachtoffer was in de jaren 1794-1814, moeten verklaard worden in het kader van de verfransingspolitiek, waarover op deze plaats, enkele jaren geleden, voortreffelijke bladzijden verschenen van de hand van M. Deneckere². Toch is er in de verbeterde strijd der *Gazette*, om zich ondanks alle tegenkanting een eigen bestaan te verzekeren, nog een episode onberoerd gebleven, die tekenend is voor de toenmalige politieke sfeer te Gent.

Door een toeval ontdekten we in de rijke collectie „*Gentenaars*” van de Centrale Bibliotheek der Rijksuniversiteit, — samen met enkele losse nummers van de „*Gazette van Gend*” uit het jaar 1792 —, een andere reeks van zestien afleveringen van een „*Gazette van Gend*” uit het jaar 1795. Ze zijn gevat in een halfleren bandje met gouden stempels op de rug en de korte vermelding „*GEND | GAZE(t) | 1 jan(v.) | à 23 F(é.)/1795*”³. Was het een toeval dat juist deze nummers afzonderlijk waren ingebonden? Behelsden zij misschien een reeks artikels, die door hun gesloten volgorde van aard waren om de interesse van een bibliofiel tot deze zestien afleveringen te beperken?

Bij nader toezien bleek evenwel dat onder de gekende titel een onverwachte inhoud schuil ging. Het was inderdaad een dubbelganger van de „*Gazette van Gend*”; onder dezelfde titel, en met een bijna identisch motto, — „*Vryheyd. Gelykheyd.*” in plaats van „*Vryheyd, Gelykheyd, Onpartydigheyd.*” —, bood zich hier een blad aan met het betekenisvolle onderschrift „*Met goed-keuring van het Comité van Waekzaembeyd dezer Stad Gend*”, en met een vignet, waarin pijlenbundels, schaal der Justitia en lauriertakken door een phrygische muts waren bekroond. Het formaat van deze, — laat ons maar zeggen *valse* —, „*Gazette van Gend*” is identiek aan dat van de echte; ze bevat eveneens twee kolommen per bladzijde, en

(1) Uitvoerige bibliografische gegevens in ons „*Repertorium van de Gentse Pers*” (in druk).

(2) M. Deneckere, *Verfransing te Gent*, in *Handel. Mij Gesch. en Oudhk. te Gent*, III (1948), pp. 165-192; IV (1949), pp. 42-73.

(3) G. 3290.

per aflevering acht bladzijden, waarvan de vier laatste, — weer eens zoals bij de echte „*Gazette van Gend*” —, de titel dragen van „*Vervolg*”. Op de laatste bladzijde tenslotte staat, in plaats van J.F. Vander Schueren „*by den Berg van Bermhertigheyd*”, als drukker vermeld A.B. Stéven „*op den boek van d' Ajuyne-leye naest de Visch-merkt, N° 253*”.

Deze dubbelganger van de „*Gazette van Gend*” was tot nog toe ontsnapt aan de aandacht van hen, die zich over de politieke verhoudingen en de pers van het Frans Bewind hebben gebogen. Het unieke exemplaar is blijkbaar in de gentse universiteitsbibliotheek terechtgekomen als gift van F. Vander Haeghen, doch in diens „*Bibliographie Gantoise*” wordt het niet vermeld. Hoofdbibliothecaris G. Van Acker stelde ons echter het geïnterfolieerd exemplaar der „*Bibliographie Gantoise*” ter hand, dat door F. Vander Haeghen zelf geannoteerd is geweest en aangevuld; daarin vonden wij, tegenover p. 396 van het vierde deel, een korte beschrijving van de valse „*Gazette*”. Wellicht heeft F. Vander Haeghen, ofwel het exemplaar pas na de uitgave van zijn werk verworven, ofwel zich een zekere tijd niet gerealiseerd dat het hier een dubbelganger gold.

Het gelijktijdig verschijnen van twee „*Gazette(s) van Gend*” in 1795 betekent een merkwaardig *faits divers* in de verwarde geschiedenis der eerste jaren van het Frans Bewind te Gent. Om het situeren, zullen wij even het *curriculum vitae* nagaan van hen, die er bij betrokken waren: de drukkers J.F. Vander Schueren en A.B. Stéven en het „*Comité van Waekzaamheyd*” van Gent.

J.F. Vander Schueren (1751-1802)⁴ had de uitgave van de „*Gazette van Gend*” op zich genomen in september 1794. De vorige privilegehouder was de weduwe van de drukker J. Meyer⁵, voor wiens rekening het blad door J. Begyn⁶ tot 3 juli 1794 was uitgegeven. Tijdens de troebele zomermaanden van 1794 hadden de Gentenaars het dus zonder hun „*Gazette*” moeten stellen. Wanneer J.F. Vander Schueren, na 81 dagen onderbreking, op 22 september 1794 de uitgave hervat, heeft hij zich met alle mogelijke waarborgen omringd; het keizerlijke privilege op de titelpagina van enkele maanden geleden heeft plaats gemaakt voor het motto „*Vryheyd, Gelykheyd, Onpartydigheyd*.”; gedurende een paar weken past hij zich aan de republikeinse kalender aan en laat het blad „*alle halve decaden*” verschijnen. Financieel dekt hij zich tegenover elk risico door de prijs van het blad te brengen op „*Dry Stuyvers Fransch*” per nummer, „*aengemerkt de dierte van het papier, den arbeydsloon, enz.*”. Toen hij in 1802 overleed, was zijn weduwe in staat drukkerij en privilege aan de drukker J. Bogaert⁷ te verkopen voor de mooie som van 15.000 F en een lijfrente van 1.700 F.

A.B. Stéven (1757-1812)⁸ was een nieuwgekomen in de wereld der gentse drukkers. Geboren te Kassel als zoon van een welstellend boekverkoopster, P.A. Stéven, werd hij door zijn vader naar de leuvense universiteit

(4) F. Vander Haeghen, *Bibliographie Gantoise*, IV, pp. 205-206, 225.

(5) Idem, *o.c.*, III, pp. 324-325.

(6) Idem, *o.c.*, IV, pp. 47-50.

(7) Idem, *o.c.*, V, pp. I en 9.

(8) F. Vander Haeghen, *o.c.*, IV, p. 366; Idem, *Biographie Nationale*, XXIII, cc. 832-835.

gestuurd. Bij zijn terugkeer richtte hij een drukkerij op te Tielt en trad er in het huwelijk. Wanneer de franse generaal Van Damme in 1794 het weerspannige Tielt bedreigt met een behandeling, waarvan andere steden, — zoals Veurne —, hadden genoten, kan Stéven de beruchte generaal in-tomen door een beroep op oude familiebanden. Van Damme nodigt zijn neef uit naar Gent, en zorgt ervoor dat hij daar de drukker wordt van de administratie van Oost-Vlaanderen en van de municipaliteit. Tijdens de jaren 1794 en 1795 drukt hij er dan ook een groot aantal dekreten, mededelingen, proclamaties en dergelijke van het frans bestuur⁹.

Doch waarschijnlijk was A.B. Stéven nog met andere oogmerken naar Gent gekomen. Sinds 3 juli 1794 was de „*Gazette van Gend*” niet meer verschenen. A.B. Stéven zal wel de bedoeling gehad hebben in haar vervanging te voorzien. Onmiddellijk na zijn vestiging in de Arteveldestad „op den boek van d’Ajuyn-leye naest de Visch-merkt”, en nog vóór de uitgave van zijn eerste officieeldrukwerk¹⁰, lanceerde hij er op 2 oktober 1794 het eerste nummer van een „*Vaderlandsche Gazette van Gend*”¹¹.

J.F. Vander Schueren had de operatie wellicht voorzien, en was zijn ongenode concurrent een tiental dagen vóór, door de heruitgave van de echte „*Gazette van Gend*” op 22 september. Waarschijnlijk vroeger in de loop van dezelfde maand had hij het gentse publiek daarenboven nog op een andere wijze ingelicht. Ongedateerd, gaf hij immers een vlugschrift uit, dat misschien tot een informatieblad had kunnen uitgroeien, onder de titel „*Aaenvang en Vervolg van de ontdekte Saemenzwering gesmeed door den Verraeder Robespierre en zyne Aenhangers als ook den Dood en andere straffen daer op gevolgt, en de maetregelen diesaengaende genomen*”¹². In een „*Nota*” verantwoordde hij zich als volgt:

„Alzoo'er voor als nu geen gazetten in Vlaenderen gedrukt worden, zou het misschien aen onze ware vaderlanders niet onaengenaem zyn, indien wy dagelyks het bezonderste uyt de journals van Vrankryk en andere nieuwsbladeren vertaelden en uytgaven, daer by voegende het merkweerdigste, dat er in de Nederlanden en omstreeks voorvalt; gelyk ook de Ordonnantien, Arrestatien, Proclamatien die opzigtelyk tot de Nederlanden gegeven wordende. Zoo haast de zaeke der schrikelyke samenzweiringe zal afgedaen zyn, hopen wy daarmede aen-vang te nemen, 't is met dit vooruytzicht dat wy aen het hoofd van dit Blad gesteld hebben n° 1.”

Ondanks het feit dat J.F. Vander Schueren hem aldus de loef had afge-stoken, en dat het meerendeel der gentse lezers aan hun oude „*Gazette*”

(9) F. Vander Haeghen, *Bibliogr. Gant.*, IV, pp. 367-371 ; VI, pp. 234-237.

(10) 9 oktober 1794. Cfr. F. Vander Haeghen, *o.c.*, IV, p. 367, n. 7633.

(11) F. Vander Haeghen, *o.c.*, IV, pp. 225, 396 ; J.E. Nève, *Gand sous la domination française*, Gent, 1927, p. 269. Een volledig exemplaar bevindt zich in de gentse universiteitsbibliotheek (G. 3289).

(12) G. Éclair, *Étude sur la presse gantoise*, in *Gand Echange*, I, (1893), n. 6. Het door hem beschreven exemplaar bevond zich toen (1893) in de handen van M. Claes te Antwerpen.

vasthielden, zette A.B. Stéven door. Hij verwachtte wellicht, dank zij de politieke omstandigheden, binnen korte tijd zijn mededinger op de knieën te krijgen. Zij het dan ook op een klein octavo-formaat, zijn „*Vaderlandsche Gazette van Gend*” verscheen driemaal per week, — dinsdag, donderdag en zaterdag —, en kon natuurlijk, inzake republikeins nieuws, met een groter aantal primeurs voor de dag komen. Dat het blad echter buiten de beperkte kring van nieuwsgezinden weinig lezers vond, blijkt uit het feit dat maar zelden notariële of publicitaireannoncen verschenen.

Was het daarom dat A.B. Stéven besloot tot een scherpere vorm van concurrentie zijn toevlucht te nemen? In het laatste nummer van de „*Vaderlandsche Gazette*” op 30 december 1794¹³ richtte hij, — onrechtstreeks aan het adres van J.F. Vander Schueren —, de volgende „*Waerschouwing*” tot zijn lezers:

„*Wy voorkomen onze Inschryvers dat wy met het eyndigen van de eerste dry maenden, te weeten den 12. Nivose aenstaende (of 1. January 1795 ouden styl) deze Vaderlandsche Gazette niet meer zullen uytgeven op den gewoonelyken voet, maar gelyk de Gendsche Gazette altyd voor dezen wierd uytgegeven; 't is te zeggen: den Maendag en Donderdag, in het zelve Formaet, zelve Papier en voor den Prys van 5. Livres par Trimester.*”

Daarmee was de geboorte van onze dubbelganger, de valse „*Gazette van Gend*” aangekondigd. Het nieuwe blad werd twee dagen later, op 1 januari 1795, ten doop gehouden door „*het Comité van Waekzaembeyd dezer Stad Gend*”. En zo stoten we meteen op de derde medespeler in de intrigue rondom de „*Gazette van Gend*”.

Op 16 juli 1794, nog geen veertien dagen na de bezetting van Gent door de troepen van generaal Pichegru, was de administratie der 26 schepenen vervangen geworden door een „*commission municipale*” van 40 leden, voorgezeten door de advocaat Graham¹⁴. Haar betrekkingen met de franse machthebbers werden echter gecontroleerd door een „*comité van waekzaembeyd*”, bestaande uit acht leden, aan wie als voornaamste taak de opsporing van emigranten en verdachten was toegewezen¹⁵. Het tyranniek en ongecontroleerd gezag van dit „*Comité*” zou weldra tot de ergste misbruiken aanleiding geven. Op het ogenblik dat A.B. Stéven zijn valse „*Gazette*” openlijk onder de auspiciën van het weinig aanbevelenswaardig „*Comité van Waekzaembeyd*” stelde, gingen te Parijs reeds stemmen op om dergelijke comités af te schaffen. Het was dan ook te verwachten dat de onderneming van A.B. Stéven zou delen, niet enkel in de algemene verachting, waarvan het gentse „*Comité*” het voorwerp was, doch ook in zijn

(13) Nr. XXXIX, p. 400.

(14) P. Claeys, *Mémorial de la Ville de Gand*, Gent 1902, p. 28; J.E. Nève, *o.c.*, pp. 22 en 74; P. Verhaegen, *La Belgique sous la domination française*, I, Brussel 1922, p. 541.

(15) J.E. Nève, *o.c.*, p. 75, nr. 1, geeft de namen van de acht leden, waaruit het „*Comité*” aanvankelijk bestond.

voortijdig einde. De vergelijking van de beide versies der „*Gazette van Gend*” is in dit opzicht bijzonder instructief.

Noch A.B. Stéven, noch J.F. Vander Schueren gewagen op enig ogenblik van mekaar bestaan; zelfs aan het verdwijnen van haar dubbelganger zal de echte „*Gazette*” geen enkele regel wijden. In het blad van A.B. Stéven komen de uitvoerige verslagen van de vergaderingen der Nationale Conventie te Parijs op de eerste bladzijden; in dat van J.F. Vander Schueren staan zij beknopt vermeld tussen het vele internationale nieuws uit Polen, Rusland, Engeland, Pruisen, Oostenrijk, Italië etc. De valse „*Gazette van Gend*” loopt uitdrukkelijk met haar republikeinse gevoelens te koop. Op 1 januari 1795 bev. wijdde zij volgende nieuwsjaarswens aan haar „*Mede-burgers!*”¹⁶:

„Alboewel de oude Tyd-rekening niet kan dienen dan om ons, onzer oude rampen indagtig te maeken, wil ik evenwel, om te toonen dat ik de pligten van een vroom gendsch burgerkind niet vergeten heb, U-L. al te samen een oud Nieuwjaer wenschen; dit kan ik niet voeglyker doen dan met U-L. den verschen Zegenprael der Franschen, onze broeders en verlossers, die de oude fransche waereld in alle haere deelen vernieuwt en verbetert hebben, en die de nederlandsche waereld ook gaerne zouden vernieuwen, mede te deelen. Ik denk dat ik U-L. geen aengenaemer Nieuwjaar wenschen kan.”

Dat dergelijke wenschen niet in goede aarde vielen, bewijst een rondschrijven van „*Uwe vrye en gelyke Broeders, de Uytgevers en Opstelder der Gendsche Gazette*”¹⁷, waarin de lezers onder meer vernamen:

„Geene bezondere Waernemingen of Noten van den Opstelder zullen de Lezers meer verdrieten. Wy denken dat het aen het Publiek alleen toekomt over algemeyne zaeken te oordeelen, en gevolgentlyk zullen wy aen het zelve dit onbetwistbaer regt voor altyd vry laeten.
„Ook zullen wy niet meer toelaeten dat onzen Opstelder zig aenmaetigd het regt van zyne bezondere belangen met de algemeyne te vermengen.”

In de echte „*Gazette*” komen geen „*bezondere Waernemingen*” voor. De toon van het blad blijft objectief, en die objectiviteit laat toe ook die officiële berichten mee te delen, waarover de valse „*Gazette*” zich blijkbaar schaamt. Zo verschijnt op 12 januari 1795¹⁸ het dreigend besluit van Haussmann, „*Volks-verbeelders by de Legers van het Noorden en van de Sambre en Maeze*”, dat 50.000 ponden verhoging en tien gijzelaars per dag zullen gevorderd worden voor elke dag dat de oorlogscontributie van 7.000.000 (augustus 1794) niet volledig zal betaald zijn door de ingezete-

(16) Nr. I, p. 7.

(17) In het exemplaar van de gentse universiteitsbibliotheek (G. 3290) ingevoegd tussen de Nrs. X en XI (2 en 5 febr.).

(18) Nr. LXXXVI, p. 6.

nen van de stad Gent. Op 15 januari¹⁹ wordt de „*Courier Universel*” van Brussel geciteerd, waarin de uitvaardiging van een gelijkaardige maatregel in de hoofdstad een sombere bedenking uitlokt, die in deze maanden van verschrikking en geweld van onbetwistbare moed getuigt:

„De wederkomst van den Volksrepresentant Haussmann uit Parijs heeft veranderingen te wege gebracht, die voor dit land niet voordelig zyn.”

Slechts de echte „*Gazette*” maakt gewag van de voortdurende opeisingen van voedingswaren, kleren, metalen, paarden en wagens, etc., waardoor de stad onophoudelijk geteisterd wordt. In de valse „*Gazette*” daarentegen verschijnen vurige oproepen tot aansluiting bij de grote franse republiek²⁰. Eén voorbeeld kan volstaan om dit hoogdravend proza naar waarde te schatten²¹.

„Belgen! gy hebt uw eygen noodlot in uwe handen. Uw gedrag zal aen de fransche Republiek voor regel dienen op wat wyze zy zig ten uwen opzigt zal gedraegen: indien gy naerliet de gelegenheyd waer te nemen van 't geniet der zoete vrugten van de Vryheyd en Gelykheyd, zoudt gy blyven bestierd worden als inwoonders van een veroverd land; in tegendeel gy kont en gy zult zelfs vereenigd worden aen de groote Natie der fransche Republikaenen; maer om van hun geluk, van hunnen luyster, van hunne zegenpraelen deelagtig te zyn, behoort het dat gy in opdragten en verstervingen hunne navolgers zyt; gelyk zy, moet gy bewyzen van iver en aenkleeving geeven; gelyk zy, moet gy afstand doen van uw gemunt-geld, en 't zelve in de nationaale Schat-kiste storten; gelyk zy, moet gij, op den Altaer van 't Vaderland, beweegen de menigvuldige giften en offers, de welke hunne bescherm-middels hebben toebereyd. Gelyk zy, moet gy alleenlyk de republikaensche munt herkennen, deszelfs weerde verzekeren, en de ryke, de welke door 't zweet en den arbejd van 't Volk hunne schatten verzaemeld hebben, doen gelden. Gelyk zy, moet gy tot hulpe komen aen de verdedigers van 't Vaderland, en aen de behoeftheden der legers en der ziekhuyzen in overvloed voorzien, mids bezorgende de noodige waeren tot hunnen onderstand, mids leverende de Kleedingen, de Schoenen, de Kapotten, en de andere voorwerpels, de welke hun de onstuymigheyd der weders moeten doen onderstaen, gelykerwys zy allen dag in de gevegten de dood niet schrikken; gelyk zy, moet gy de ryke Egoïsten bedwingen, de toezigt op d'opkooers hebben, de kwaedwillige aenbrengen, en alleenlyk voor 't welzyn van 't Volk medewerken.”

(19) Nr. LXXXVII, p. 5.

(20) Bev. Nrs. X (2 febr.), pp. 6-7; XI (5 febr.), pp. 6-8; XII (9 febr.), pp. 6-8.

(21) Nr. X (2 febr.), p. 7, en Nr. XI (5 febr.), p. 7.

Te Parijs wint juist in deze maand februari 1795 de mening veld dat door een programma van verzoeningsmaatregelen de openbare opinie in onze gewesten moet voorbereid worden op een aanhechting bij Frankrijk²². Merkwaardig is het dat deze maatregelen, genomen door het *Comité de Salut public* te Parijs op 10 februari, — doch slechts negen dagen later te Gent bekend —, de doodslok hebben geluid, niet enkel over het gentse „*Comité van Waekzaembeyd*”, doch ook over de „*Gazette*” van A.B. Stéven.

De vijftiende aflevering, op 19 februari, droeg onder haar titel geen vermelding meer van het „*Comité*”; wel bevatte zij een zeer lang „*Adres van de Administrateurs van Oost-Vlaenderen aen de Representanten van het Volk by de Legers van het Noorden, Samber en Maes*”, waarin met kracht geprotesteerd werd tegen het nemen van gijzelaars bij niet-betaling van de oorlogscontributie²³, en tenslotte het belangrijk bericht²⁴:

„Heden bekomen wy hier met eene Estafette het weldoende Besluit van het Comité van algemeyn Welvaeren van den 22 Pluiose, en de beschikken van de Volksrepresentanten, in de belgische Provincien in zending wezende. Dit Besluit, het welk aen de kinderen hunne vaders, aen de vrouwen hunne huysgenoten, aen den koophandel zyne bestierders en aen de openbaere bediening zyne medewerkers wedergeeft, heeft alhier groote vreugd en eene vermeerdering van aengleefthbeyd aen de fransche Natie veroorzaekt.

„Het zelve is onder de gewoonelyke Vreugde-teekens aen de Inwoonders bekend gemaakt; wy haesten ons den inhoud daer van in de uytgestrekthbeyd dezer Landen mede te deelen.”

Volgen dan de voornaamste beschikkingen van het besluit:

„Art. 1°. De Comiteën van Waekzaembeyd en van Omwenteling zyn afgeschafft in de overwonne Landen, en naemendlyk in Belgien.

„Art. 2°. De boeten opgeleyd bij gebrek van betaeling van de Contributien, worden aen de veroverde Landen kwyt-gescholden.

„Art. 3°. Het gene’ er overblyft van de Contributien te betaelen, zal mogen betaelt worden de helft in Assignaeten en de andere helft in Geld specien.

„Art. 4°. De Gyzelaers geligt om te verantwoorden voor de betaeling van de Contributie, zullen van nu af aen in vrybeyd gesteld, en naer hunne wooning gezonden worden. De betaeling zal niet meer vervolgt worden als by middel van regte.”

Het hoeft niet gezegd dat A.B. Stéven aan het eerste artikel stilzwijgend was voorbijgegaan. Doch in de laatste aflevering van zijn valse „*Gazette*”, op 23 februari, wordt de brief bekendgemaakt²⁵, waarin de Centrale Ad-

(22) P. Verhaegen, *o.c.*, I, pp. 583 en volgende.

(23) Nr. XV, pp. 4-7.

(24) *Ibidem*, pp. 7-8.

(25) Nr. XVI, pp. 3-4.

ministratie te Brussel aan het gentse „Comité van Waekzaembeyd” bevel geeft zijn werkzaamheden te staken; het duidelijk beroep op de plicht van gehoorzaamheid, dat in deze brief voorkomt, is veelbetekenend:

„Wy gehoorzaemen aen de Wet met U-L. over te zenden het Bevel (...) van het Comité van Algemeyn Welzyn van de nationae Vergaeding, gedagteekend 22 dezer maand. Het is waer, dat daer mede uwe Bediening komt op te houden; maer in tegendeel houd het in zoo voordeelige Schikkingen voor U-E. Land, dat gylieden U als Borgers gemaklyk zult vertroost vinden over het weynig misnoegen dat gylieden beproeft als openbaere Amptenaers. Van den anderen kant, wanneer de afgestelde Amptenaeren, die hunne pligt gekwetens hebben, hunne bedieningen afstaen, hebben zy regt tot de agting der Vaderlands-gezinde en van de Wetgevers. Gylieden hebt niet te vreezen dat de kwaedwillige zig van uwe afstelling bedienen zullen om zig weder op te regten; men heeft maetregels genomen om hunne aenslagen te verydelen, en uwe persoonle veyligheyd te verzekeren.

„Den genen die waerlyk Vaderlands-gezind is, die opregtelyk de Vryheyd begeert, is slaave van de Wet; zoo wanneer de zelve spreekt, gehoorzaemt hy seffens. Voegt U dan geern naer het Beslyt, het gene wy U zenden, met zorgvuldiglyk aen de Municipalityt uwer Gemeynte over te leveren uwe Papieren en Registers (daeronder begrepen de begonste en niet geëyndigde zaeken) en met seffens aen onzen Bureau van Policie toe te zenden de Stukken, betrekkelyk tot de geëyndigde zaeken.”

Terzelfdertijd wordt een vonnis gepubliceerd²⁶, uitgesproken op 1 februari door de criminele rechtbank van Brussel, ten nadele van *Aelbroeck* en *De Wilde*, twee leden van het gentse „Comité”, die hun medeburger *J.F. Goewie* ten onrechte hadden aangeklaagd van correspondentie met franse royalisten, verachting der assignaten en smaad aan het „Comité van Waekzaembeyd”. De *agtbaere Lezers* van A.B. Stéven zullen gegrinnikt hebben, temeer daar zij tenslotte op dezelfde bladzijde vernamen dat de valse „Gazette” op haar beurt van het toneel verdween:

„Het overlast van bezigheden zoo van den Opsteller als Uytgever dezer, ten dienste van de Republiek, stellen hun in d'onmogelykheyd van 't zynen tyde hunne Gazette uyt te geven en de zelve nog langer te continueeren. Zoo onderrigt dezen het Publiek en zyne Inschryvers dat deze Gazette de laetste is, die hy zal uytgeven, tot dat de omstandigheden zullen toelaeten dezen arbejd te hernemen: hy bedankt dus zoo zyne bezondere als openbaere Lezers over de gunste met de welke zy zyne Gazette van deszelfs beginne tot nu toe ontfangen hebben.”

(26) Ibidem, pp. 5-6.

De onmogelijkheid, waarin A.B. Stéven zich bevond om zijn blad nog langer uit te geven, zal wel niet veroorzaakt geweest zijn door „*het overlast van bezigheden*”. Veeleer lagen politieke en financiële oorzaken daaraan ten grondslag; vooreerst de verdwijning van het „*Comité van Waekzaembeyd*”, onder wiens bescherming Stéven zich had gesteld, en de druk van de publieke opinie tegen de vervalsing van haar traditioneel nieuwsblad; vervolgens het tekort aanannoncen en een aangekondigde verhoging van de belasting op de kranten²⁷. A.B. Stéven heeft uiteindelijk zijn commerciële belangen willen vrijwaren, door de publieke opinie niet langer uit te dagen, en zijn deficitair blad aan het succes van de echte „*Gazette van Gend*” op te offeren.

(27) „*Gazette van Gend*”, 2 maart 1795, Nr. C, p. 8.